

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM INFORMATIKAI KAR

Programozáselmélet és Szoftvertechnológiai Tanszék

Ekvivalens Python forráskód-párok generálása

Témavezető:

Szalontai Balázs

doktorandusz

Szerző:

Verebics Peter

programtervező informatikus BSc

Tartalomjegyzék

1.	Bev	ezetés		3
2.	Felh	asznál	lói dokumentáció	5
	2.1.	Futtat	ási környezet	5
	2.2.	Adatb	ázis beállítása	5
	2.3.	Adath	almazt generáló CLI	6
	2.4.	Átalak	kításokat szemléltető GUI	7
		2.4.1.	Alkalmazás indítása	7
		2.4.2.	Alkalmazás felülete	7
		2.4.3.	Refaktoráló nézet	8
		2.4.4.	AST-k vizualizálása fagráffal	10
		2.4.5.	Adatbázis-böngésző nézet	10
3.	Fejle	esztői	dokumentáció	12
	3.1.	Csoma	agok	12
	3.2.	A tran	nsformations csomag	13
		3.2.1.	Az <i>ast</i> modul	13
		3.2.2.	Az átalakítások működése	16
		3.2.3.	Szabályok	17
		3.2.4.	In-place szabályok	17
		3.2.5.	For szabályok	20
		3.2.6.	API az átalakítások alkalmazásához	25
	3.3.	A clie	nt csomag	26
	3.4.		del csomag	
	3.5.	Az ap	$p \text{ csomag } \dots \dots \dots \dots \dots \dots \dots$	28
		3.5.1.	Állapotmodell	28
		3.5.2.	Nézetek	30
		3.5.3.	Kontrollerek	31

TARTALOMJEGYZÉK

	3.6. Modulok	32
	3.7. Tesztelés	33
4.	Összegzés	3 4
Κċ	öszönetnyilvánítás	35
Α.	. Kiértékelés eredményei	36
Iro	odalomjegyzék	37
Ál	brajegyzék	38
Tá	áblázatjegyzék	39
Fo	orráskódjegyzék	40

1. fejezet

Bevezetés

Szakdolgozatom témája Python forráskódok átalakítása és ezen átalakítások szemléltetése. A motiváció az átalakítások mögött egy olyan adathalmaz generálása amiben ekvivalens és nem ekvivalens forráskód-párok egyaránt szerepelnek. Egy ilyen adathalmazt felhasználhatunk egy mélytanuló neuronháló tanítására, ami forráskód-párok ekvivalenciáját dönti el.

Az ekvivalencia eldöntése fontos feladat, mivel egyre több, kódokat gépi tanulással refaktoráló, eszköz létezik. Ezek az eszközök egy kódot változtatva sokszor a kód jelentését is megváltoztatják. Egy ekivalenciát eldöntő neuronháló képes lenne kiszűrni az ilyen eszközök által generált rossz eredményeket, javítva az eszközök hatékonyságán.

Tehát ekvivalens és nem ekvivalens kódokat generálva felépíthetünk egy adathalmazt, ami ekvivalenciával felcímkézett kódpárokat tartalmaz, és alkalmas egy fent leírt neuronháló tanítására.

Az általam implementált átalakítások absztrakt szintaxisfák (AST-k) módosításával működnek. Egy forráskód fordítása alatt a szemantikus elemző előállítja a kód AST-jét, ami a kódot egy fa adatstruktúrával reprezentálja. Az AST-nek a szemantikus elemzésben van szerepe, de használhatjuk kódok átalakítására is, mivel vissza lehet alakítáni forráskóddá.

Az általam megvalósított átalakítások a Python ast modult [1] használják, ami része a Python standard könyvtárának.

Az átalakításokat szabályok végzik. Átalakításkor a Python kódból létrehozott AST-n végrehajthatunk egy szabályt. A szabály megváltoztatja az AST-t, amit ha visszaalakítunk kóddá egy megváltozott Python kódot kapunk.

A szakdolgozatomban ekvivalens és nem ekvivalens szabályokat is definiálok. Egy szabály akkor tekinthető ekvivalensnek, ha a kód szemantikáját nem változtatja meg. Például a Python-ban is teljesül a valós számok körében a szorzás kommutatív tulajdonsága. Tehát ha egy Python kódban két szám szorzásánál a bal és jobb operandust megcseréljük, akkor a szorzás eredménye nem változik, vagyis ez az átalakítás ekvivalens. Ez a példa természetesen nagyon egyszerű, a szakdolgozatomban összetettebb átalakításokra is adok példát.

Az adathalmazban az ekvivalens kódok generálásához saját szabályok mellett, a *ruff* Python linter és formatter szabályait is felhasználtam. A *ruff* már létező Python lintereket implementál Rust programozási nyelven, így sok más Python refaktoráló eszköz szabályait is képes elvégezni, amik tökéletesek az általam implementált szabályok kiegészítésére.

A szakdolgozatom következő fejezeteiben az adathalmaz generálására és az átalakítások szemléltetésére alkalmas szoftver használatát és működését részletezem.

2. fejezet

Felhasználói dokumentáció

A szoftver két felhasználói felülettel rendelkezik. Az egyik egy parancssoros (CLI) program az adathalmaz generálásához, a másik egy grafikus (GUI) alkalmazás az átalakítások szemléltetéséhez és az adathalmaz böngészéséhez. Mindkét alkalmazás felületének nyelve angol.

2.1. Futtatási környezet

A szoftver egy Python 3.10-es vagy újabb verziójú Python interpreterrel futtatható. Futtatás előtt a szoftver a függőségeit installálni kell a *pip* csomagkezelővel. Ezt a legegyszerűbben a szoftver forráskódjának könyvtárból tehetjük, a következő parancs kiadásával:

```
$ pip install --editable .
```

2.2. Adatbázis beállítása

Az adathalmaz generálásához szüksége van egy mongodb adatbázis kliensre [2]. Az adatbázis kiszűri a kódpárok generálása közben a duplikált kódokat és az adatok lekérdezését is megkönnyíti.

Az adatbázis elérést a forrás könyvtárában a config/default.ini útvonal alatt található konfigfájlban lehet beállítani. Egy adatbázist három paraméter határoz meg: host, port, database (az adatbázis neve). Ha szükséges a konfigfájl alapértékeit átírhatjuk.

2.3. Adathalmazt generáló CLI

Ezzel a CLI alkalmazással van lehetőségünk az adathalmaz generálására egy adott csv fájlban található kódokból vagy egy könyvtárban taláható forrásfájlokból. Adathalmazt a következő paranccsal generálhatunk:

```
$ python -m source.persistor <mode> <path>
```

A parancs paraméterei a következők:

- 1. mode az adatok forrásának típusa, lehetséges értékek:
 - ullet csv csv fájlból olvassa a forrásfájlok tartalmát
 - dir könyvtárból rekurzívan olvassa a forrásfájlokat
- 2. path az adatok forrásának elérési útvonala

Ha megadtuk a parancsot a program megpróbálja a forráskódok olvasását, ha az input nem megfelelő leáll.

Futás közben a program a kiírja az éppen feldolgozott forráskóddal kapcsolatos információkat, például a kódon végzett átalakítások számát és azt, hogy el tudta-e menteni az átalakítások eredményeit.

```
reading csv, be patient this might take a while...

[0]

No changes to save.

[1]

Fixed 13 errors.

1 file reformatted

1 file reformatted

Inserted 3 changes on hash f3842737e0fe9141df61f299c99e65d9b20a4lae3c76644ef663483aec8aeb31.

[2]

Fixed 12 errors.

1 file reformatted

1 file reformatted
```

2.1. ábra. A CLI alkalmazás futás közben

Ha a program végigolvasta a csv fájlt vagy a könyvtárban található forrásfájlokat leáll. Miután a program leállt a forráskód-párok már az adatbázisban vannak.

A mongoexport eszköz segítségével az adatbázisból a forráskód-párokat egy csv fájlba exportálhatjuk.

2.4. Átalakításokat szemléltető GUI

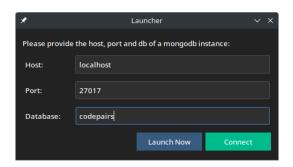
Ez a GUI alkamazás szemlélteti az átalakításokat. Kipróbálhatunk vele egy vagy több átalakító szabályt, vizualizálhatjuk kódok absztrakt szintaxis fáját, és az adatbázisba bekerült átalakítások eredményét is megnézhetjük.

2.4.1. Alkalmazás indítása

Az alkalmazás a forrás könyvtárából indítható a következő paranccsal:

```
$ python -m source
```

A parancs kiadása után felugró ablakban beállíhatjuk az adatbázis kapcsolathoz szükséges paramétereket: a host, port illetve database értékeit. A Connect gombra kattintva az alkalmazás adatbáziseléréssel indul, ha a megadott adatbázishoz 10 másodperc alatt kapcsolódni tud, különben adatbáziselérés nélkül. Adatbáziselérés nélkül a Launch Now gombbal indíthatjuk az alkalmazást.

2.2. ábra. Az alkalmazást indító ablak

2.4.2. Alkalmazás felülete

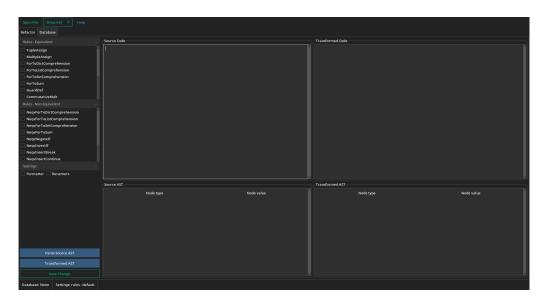
Az alkalmazás felülete funkciók szerint két fő nézetre osztható, a refaktoráló és az adatbázis-böngésző nézetre. A menü gombjai és az állapotsor szövegei a két fő nézeten kívül helyezkednek el.

A refaktoráló nézetben (*Refactor* tab) egy kódon ekvivalensen és nem ekvivalensen átalakító szabályokat próbálhatunk ki, és elmenthetjük a szabályok által végzett átalakítások eredményeit.

Az adatbázis-böngésző (*Database* tab) nézetben az adatbázisba bekerült kódpárokat tekinthetjük meg.

2.4.3. Refaktoráló nézet

Indítás után a felhasználót a refaktoráló nézet fogadja. Egy Python forráskód átalakításához a kódot begépelhetjük a *Source Code* szöveges input mezőbe, vagy egy .py fájlból is betölthetjük a menüben látható *Open File* gombra kattintva.

2.3. ábra. Refaktoráló nézet az indítás után

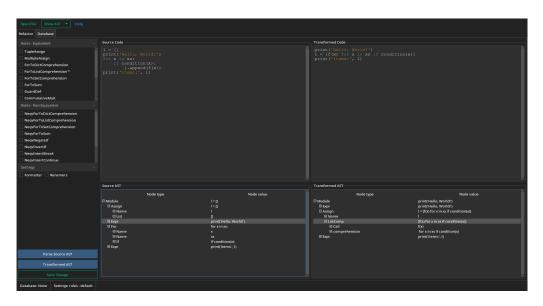
Az átalakítás előtt a begépelt vagy betöltött forráskódból létre kell hozni egy AST-t az elemező (parser) futtatásával, ezt a *Parse Source AST* gombbal tehetjük meg. Ha a megadott forráskódban szintaxis hiba található, vagy valami egyéb okból kifolyólag nem elemezhető, akkor az alkalmazás ezt jelzi egy felugró párbeszéd-ablakkal. Akkor is jelez ha parse-olás nélkül klikkelünk az átalakító gombra.

2.4. ábra. Hibákat jelző párbeszéd-ablakok

Sikeres elemzés után az AST felépítését a $Source\ AST$ fa-nézeten láthatjuk, az első oszlopban a csúcs típusa, a második oszlopban a csúcs szintaxis fájából generált kód látható.

Elemzés után a fát átalakíthatjuk a $Transform\ AST$ gombra kattintva, ekkor az átalakított fa megjelenik a bal oldali $Transformed\ AST$ fa-nézeten, az átalakított fából generált kód pedig a $Transformed\ Code$ readonly szövegdobozban.

2.5. ábra. Példa egy átalakítás eredményére

Az alkalmazásba összesen 28 átalakító szabály van, ezek közül 16 ekvivalens és 12 nem ekvivalens eredményt állít elő. Az alkalmazás indításakor az összes ekvivalens szabály ki van választva, ez az alkalmazás alapbeállítása amit a 'rules - default' felirat jelez az állapotsorban.

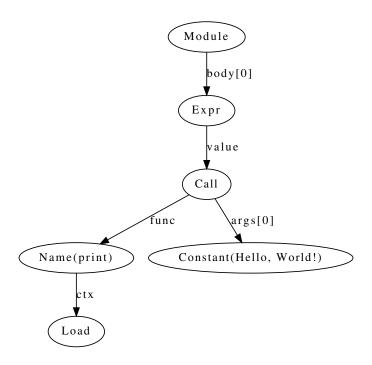
Lehetőségünk van általunk választott szabályok alkalmazására is. A szabályok listája a bal oldali panelen látható. Minden szabály előtt van egy checkbox amivel a szabályt kiválaszthatjuk. Lehetőségünk van egy vagy több szabály kiválasztására is, így könnyen tesztelhetjük egy szabály működését is. Ha vannak kiválasztott szabályok azt a 'rules - custom' felirat jelzi az állapotsorban.

Átalakításkor a szabályok a bal oldali panelen látható sorrendben, fentről lefele kerülnek végrehajtásra. A panelen a szabályokon kívül található még két checkbox is, ezekkel a *ruff* formatter és az átnevező szabályok alkalmazását tudjuk beállítani.

Miután átalakítottunk egy forráskódot kimenthetjük az átalakítás eredményét az adatbázisba (ha van adatbázis kapcsolat). Ezt a refaktoráló nézet bal alsó sarkában elhelyezkedő 'Save Change' gombra kattintva tehetjük. Ha az átalakítást nem lehet elmenteni azt az alkalmazás párbeszéd-ablakban jelzi.

2.4.4. AST-k vizualizálása fagráffal

Az alkalmazás fagráfként is tud AST-ket vizualizálni. Az általunk megadott vagy átalakított kód AST-jének fagráfját a menüben látható *Show AST* lenyíló menügombbal vizualizálhatjuk. A gombra klikkelve két opció közül választhatunk: a *Source* gomb az általunk megadott kód, a *Transformed* gomb pedig az átalakított kód AST-jét vizualizálja, ha ezek léteznek. Az alkalmazás az elkészült fagráf ábráját egy felugró ablakban nyitja meg. Az alábbi ábrán például a *helloworld* Python kódjának AST-jét láthatjuk:

2.6. ábra. A helloworld program AST-je

2.4.5. Adatbázis-böngésző nézet

Ebben a nézetben megtekinthetjük az adatbázisba bekerült forráskód-párokat. A nézet csak akkor jön létre ha az alkalmazásnak van adatbázis elérése, ha nincs azt a nézeten a "No database connection." felirat jelzi. A nézet feladata a forráskód-párok listázása és a párba állított forráskódok különbségeinek megjelenítése.

A különbségeket két forráskód között könnyen vizualizálhatjuk egy diffel, azaz olyan szövegösszehasonlító programmal, ami szöveg közti a különbségek listáját állítja elő. A különbségeket a forráskód-párokban ezzel a módszerrel vizualizálom.

2.7. ábra. Adatbázis-böngésző nézet

A nézet tetején találhatók a diffeket megjelenítő szövegdobozok, ezek alatt egy táblázat látható, soraiban az adatbázisba bekerült forráskód-párokkal. A táblázat soraiban található adatok sémáját a 2.1. táblázat írja le.

Oszlop	Magyarázat	
id	az eredeti forrráskód azonosítóját tartalmazó oszlop	
method	az átalakításra használt módszerre utaló oszlop	
тетои	(például a szabályhalmazra)	
source	az eredeti forráskód sorainak számát tartalmazó oszlop	
result	az átalakított forráskód sorainak számát tartalmazó oszlop	
rules	az átalakításnál alkalmazott szabályok listája (szöveg)	

2.1. táblázat. Adatbázis-böngésző nézet táblázatának oszlopai

Ha a táblázat egy sorára, vagyis egy forráskód-párra klikkelünk akkor a diff nézetben megjelennek az eredeti (bal oldali) és az átakított (jobb oldali) kód közti különbségek.

A táblázat feletti keresőt használathatjuk a forráskód-párok böngészéséhez. A kereső az összes sorban és oszlopban szereplő adatok közt keres. Például megkereshetjük, hogy az adatbázisban mely forráskódokon kerültek for ciklussal kapcsolatos átalakítások alkalmazásra.

3. fejezet

Fejlesztői dokumentáció

Ebben a fejezetben a szoftver működését részletezem. A szoftver felépítését, a felhasznált tervezési mintákat és a fontosabb algoritmusok működését is bemutatom. A szoftver forráskódja a jövőben változhat, a frissített API dokumentáció ezért a személyes oldalamon is elérhető [3].

3.1. Csomagok

A szoftver forráskódja több csomagban és modulban található. Minden csomag a szoftver egy jól elkülöníthető rétegét valósítja meg, például az alkalmazási réteget vagy az átalakításokért felelő réteget.

A forráskód öt csomagba van szerveze, ezek az alábbi táblázatban láthatók.

Csomag	Rövid leírás
transformations	átalakítások forráskódja és API az átalakításokhoz
client	adatbázis kliens
model	adatok modellezése és mentése
app	GUI alkalmazás csomagja
tests	egység és egyéb tesztek

3.1. táblázat. A szoftver fő csomagjai

Az szoftver "futtatható" fájljai és fontosabb függvényei a csomagokon kívül, külön modulokban helyezkednek el. A modulokról a 3.6. szekcióban olvashatunk.

3.2. A transformations csomag

Ebben a szekcióban ismertetem a transformations csomagot. A szekcióban az átalakításokhoz használt ast modult és az általam implementált átalakítások működését részletezem.

3.2.1. Az ast modul

Az átalakításokat a Python *ast* moduljával valósítottam meg. Az *ast* modul a Python standard könyvárában alapból megtalálható, célja az AST létrehozása, a Python absztrakt-nyelvtanának alapján.

A Python absztrakt-nyelvtana a nyelv szintaxisát definiáló környezetfüggetlen nyelvtan, leírását az ast modul dokumentációjának [1] elején találhatjuk.

Az absztrakt-nyelvtan leírásában az AST csúcsainak (node-jainak) típusát az ast.AST-ből származó osztályok határozzák meg, ezekről szintén a dokumentáció elején, a *Node classes* cím alatt olvashatunk.

Egy AST-re tehát általánosan az ast. AST osztállyal lehet hivatkozok, továbbá az ebből származó node-típusok, vagyis az AST részfái is AST-k.

Egy Python forráskód AST-jét az ast.parse függvénnyel hozhatjuk létre. Az ast.parse ekvivalens a Python beépített compile függvényének ast.PyCF_ONLY_AST compiler flaggel való meghívásával.

Fontos, hogy AST-t csak olyan forráskódból tudunk létrehozni amiben nincs szintaxis hiba. A szintaxis hibákat az ast.parse a SyntaxError exceptionnel jelzi.

Az ast modulban AST-k bejárására és átalakítására alkalmas segédfüggvények és segédosztályok is találhatók. Az általam megvalósított átalakításokban az AST bejárását a Node Visitor osztállyal, az AST átalakítását pedig a Node Transformer osztállyal végzem.

Az átalakított AST-ből a kód generálására a ast.unparse függvényt, használom.

A NodeVisitor osztály

Az AST-ket a *NodeVisitor* osztályból származtatott osztályokkal járhatjuk be.

A *NodeVisitor*-ból származtatott osztályokkal olyan, AST-vel kapcsolatos, lekérdezéseket is reprezentálhatunk, amelyek elvégzéséhez az AST bejárása szükséges.

Például egy AST-ben, az adott id-vel rendelkező, *Name* node-ok listáját, a 3.1. forráskódon látható *NameVisitor* osztály *get_names* metódusával kaphatjuk meg.

```
class NameVisitor(NodeVisitor):

def get_names(self, root: AST, id: str) -> list:
    self._id = id
    self._names = []
    self.visit(root)
    return self._names

def visit_Name(self, node: ast.Name):
    if self._id == node.id:
        self._names.append(node)
```

3.1. forráskód. A NameVisitor osztály kódja

A get_names metódus paraméterei az AST (root) és a keresett id (id). Először a metódus inicializálja az _ id és _ names példány szintű változókat, majd elindítja a bejárást a root-ra. Bejárás után visszaadja a _ names-ben összegyűjtött Name node-ok listáját.

A bejárást a *NodeVisitor* osztályból örökölt *visit* metódus meghívásával lehet elindítani egy AST-re, a bejárás **mélységi bejárás**.

Bejárás közben a *Name* node-okat a *NodeVisitor* osztály *visit_Name* metdódusának felülírásával látogatjuk meg. A meglátogatott *Name* node-ot akkor adjuk a listához, ha az id-je egyezik az *id*-vel.

Ehhez a példához hasonlóan a NodeVisitor-ban az összes node típushoz létezik $visit_ < node-class>$ visitor metódus, amit felülírhatunk.

Fontos megjegyezni, hogy amikor felülírjuk a visitor metódust olyan node-típusoknál, amik tartalmazhatnak magukkal megegyező típusú node-ot (például For node) akkor szükséges a generic_visit hívása a felülírt metódusban az összes node meglátogatásához (különben a rekurzió megáll).

Node Visitor-ból származtatott osztállyal akkor érdemes bejárást végezni ha mélységi bejárásra van szükségünk. Ennek oka a Node Visitor osztály működése.

Amikor egy *Node Visitor*-ból származatott osztályban a bejárás rekurzív hívása történik, minden gyerekre a gyerek típusához tartozó visitor metódus kerül meghívásra, ha az létezik. Tehát ha a gyerek típusának visitor metódusát felülírtuk, akkor a gyereket azzal fogja meglátogatni. Ha nem írtuk felül akkor a *Node Visitor* osztály *generic_visit* metódusa fogja meglátogatni, ami mélységi sorrendben látogatja meg a node-okat. Ezért folytat a *Node Visitor* alapból mélységi bejárást.

A generic visit-et is felülírhatjuk. Erre a 3.2. forrráskódban láthatunk példát.

```
class TypeVisitor(NodeVisitor):
      def get_nodes(self, root: AST,
3
        node_matcher: Callable[[AST], bool]
      ) -> list:
        self._node_matcher = node_matcher
        self._nodes = []
        self.visit(root)
        return self._nodes
9
10
      def generic_visit(self, node: AST):
11
        super().generic_visit(node)
12
        if self._node_matcher(node):
13
          self._nodes.append(node)
14
```

3.2. forráskód. A Type Visitor osztály kódja

A 3.2. forráskódban definiált *Type Visitor* osztály a 3.1. forráskódban definiált *Name Visitor* osztály általánosítása.

A TypeVisitor a bejárt AST azon a node-jait adja vissza, amikre a paraméterül kapott $node_matcher$, $AST \rightarrow bool$ típusú, függvény igaz értéket adott vissza. Ez a függvény egy node valamilyen tulajdonságát határozza meg, vagyis több típusú node-ra is működhet. Ezért kell a $generic_visit$ -et használni, amivel az összes AST-ben található node-ot meglátogathatjuk.

A generic_visit felüírásával természetesen szélességi bejárást is definiálhatunk, viszont szélességi bejárásnál átláthatóbb, ha iteratív megoldást adunk.

A NodeTransformer osztály

Az AST-k átalakítása a *NodeTransformer* osztály segítségével valósítható meg. Ez az osztály kimondottan erre a célra használandó.

A *NodeVisitor*-hoz hasonlóan a *NodeTransformer*-ből is származtatni kell az osztályokat. Mivel a *NodeTransformer* maga is a *NodeVisitor* osztályból származik, a működése nagyon hasonló.

A bejárás szinte ugyanúgy működik, mint a *NodeVisitor*-ban. Az AST-t itt is a generic_visit vagy visit_<node-class> metódusokkal járhatjuk be. A különbség az, hogy az éppen meglátogatott node-ot a generic_visit vagy visit_<node-class> metódusok visszatérési értékével lehet változtatni.

Ha a bejárás közben a node-ot meglátogató függvény visszatérési értéke None, akkor a meglátogatott node törlődik az AST-ből.

Ha a node-ot meglátogató függvény visszatérési értéke nem None, hanem egy ast. AST típusú node, akkor a meglátogatott node a visszaadott node-ra változik az AST-ben (ha a node-on nem akarunk változtatni akkor változatlanul visszaadjuk).

3.2.2. Az átalakítások működése

Egy átalakítás, működése (magas szinten) a következő lépésekből áll:

- 1. AST létrehozása egy kódból
- 2. AST bejárása és elemzése
- 3. AST bejárása és átalakítása
- 4. kód generálása az AST-ből

Az átalakításokat végző algoritmusok a *transformers*, *transformers_rename* és *visitors* modulokban találhatók, ezek a modulok tartalmazzák az AST-t elemző és változtató osztályokat is.

Az általam definiált átalakítások közül egyedül a *transformers_rename* modulban található átnevezéses átalakítások nem használnak szabályokat. Minden más átalakítás szabályokra épít.

3.2.3. Szabályok

Egy szabály az AST egy node-ján vagyis részfáján alkalmazható. Alkalmazásának két lépése van, amit két, AST-n értelmezett, függvény reprezentál:

1. mintaillesztés az adott node-on:

$$match(node: AST) -> Any|None$$

2. eredmény generálása és visszaadása:

$$change(node: AST) -> Any|None$$

A két lépésnek megfelelő metódusokat a szabályok absztrakt típusát definiáló transformations.rule.Rule osztály deklarálja.

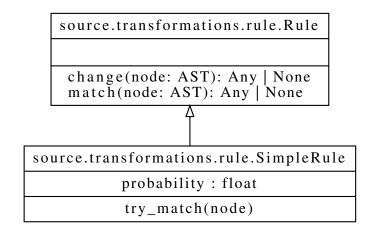
Minden szabálynak a *Rule* osztályból kell származnia és implementálnia kell az abban deklarált két absztrakt metódust.

Egy szabály önmagában nem képes egy egész AST átalakítására. Az átalakítást a NodeTransformer-ből származó RuleTransformer átalakító osztályok végzik egy szabály segítségével a transform ast metódusban.

A következő alcímek alatt a különböző szabály típusokról és az azokat alkalmazó átalakító osztályokról olvashatunk.

3.2.4. *In-place* szabályok

Az *In-place* szabályok a *SimpleRule* absztrakt osztályból származnak, az osztály UML diagramját a 3.1. ábrán láthatjuk.

3.1. ábra. A SimpleRule osztály

Az *In-place* szabályok olyan szabályok, amik az AST egy node-ját alakítják át, ha azon a node-on sikeresen mintaillesztettek, vagyis a node-ot helyben változtatják.

Ezek az általam implementált legegyszerűbb szabályok. Az *Rule*-tól örökölt *match* metódust definiálva mintaillesztenek egy node-ra, a mintaillesztés sikerességének jelentése az *In-place* szabályoknál szabályfüggő.

Egyes szabályokban (pl. az *InvertIf* szabályban) csak mintailleszteni kell a node-ra, ezeknél a szabályoknál a *match* visszatérési értéke *bool* típusú és a mintaillesztés sikerességére utal.

Más szabályokban (pl. a GuardDef szabályban) megkönnyíti a dolgunkat, ha a node-ot mintaillesztés közben "dekonstruáljuk", azaz a node bizonyos attribútumait vagy gyerekeit elmentjük és visszaadjuk, hogy a change metódus ezeket fel tudja használni. Ezeknél a szabályoknál a match visszatérési értéke None típusú, ha a mintaillesztés sikertelen. Sikeres mintaillesztésnél az elmentett attribútumokat vagy gyerekeket adja vissza egy tuple-ben.

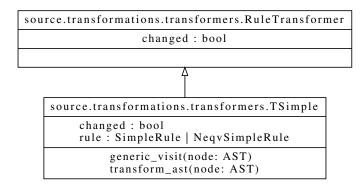
Ekvivalens és nem ekvivalens *In-place* szabályokat is definiáltam. Az ekvivalens szabályok a *rules_eqv.rules_simple* modulban, a nem ekvivalens szabályok pedig a *rules_neqv.rules_simple* modulban találhatók.

Az *In-place* szabályokban a *change* metódus feladata a node átalakítása és az átalakított node visszaadása. A *change* metódus először mintailleszt a *try_match* meghívásával. A *try_match* visszatérési értéke alapján vagy átalakítja a node-ot, vagy egy *None* visszaadásával jelzi, hogy az adott node-ot nem tudja átalakítani.

Minden SimpleRule osztályból származó szabály rendelkezik egy valószínüséggel változóval (probability a 3.1. ábrán). Erre azért van szükség, mert a nagyon egyszerű szabályokat nem biztos, hogy minden node-ra alkalmazni szeretnénk. Ennek érdekében egy In-place szabály létrehozásakor megadhatunk egy 0 és 1 közötti valószínűséget, ami a szabály alkalmazásának valószínűsége.

A valószínűség implementációja miatt van szükség a try_match definiálására is. Ez a metódus először mintailleszt a node-on. Ha a mintaillesztés sikertelen, akkor leáll. Ha a mintaillesztés sikeres, akkor generál egy 0 és 1 közötti számot, amivel a valószínűséget szimulálja. Ha a generált szám kisebb mint a szabály valószínűsége, akkor a mintaillesztést sikeresnek tekintjük, különben sikertelennek.

Az *In-place* szabályokat a *RuleTransformer* osztályból származó *TSimple* osztály alkalmazza. A *TSimple* osztály UML diagramját a 3.2. ábrán láthatjuk.

3.2. ábra. A TSimple átalkító osztály

A TSimple működése egyszerű, a generic_visit-et felülírva mélységi bejárással meglátogatja az AST node-jait. Minden meglátogatott node-ra alkalmazza a rule példány szintű változóban található szabályt. Ha a szabály alkalmazható akkor a node-ot átalakítja, különben változatlanul hagyja. A bejárást a transform_ast indítja. A bejárás végén az eredmény a changed bool-ban található, ami azt jelzi, hogy sikerült-e a szabályt legalább egyszer alkalmazni az AST-n.

Az *In-place* szabályok listáját a 3.2. és 3.3. táblázatokban láthatjuk. ¹

Ekvivalens in-place szabályok		
Szabály	Magyarázat	p
Multiple Assign	Többszörös értékadást több értékadássá alakító	1.0
	szabály	
Tuple Assign	Tuple értékadást több értékadássá alakító szabály	1.0
GuardDef	Függvény else ágbeli return utasítását early return	1.0
	utasítássá alakító szabály	
Commutative Mult	A szorzások jobb és bal operandusát felcserélő	0.5
	szabály	
SingleIf	if utasításon belül található if utasítás feltételének	1.0
	hozzáadása a külső if feltételéhez	
InvertIf	if utasítást if és else ágait megfordító szabály	1.0
DeMorgan	De Morgan azonosságokat alkalmazó szabály	1.0

 $^{^{1}\}mathbf{p}$ a szabályok alap valószínűsége

Szabály	Magyarázat	p
Double Negation	Dupla negációkat eltütető szabály	1.0
Better Negation	Negációkat bevivő szabály	1.0
Shuffle Keywords	Keyword argumentumokat összekeverő szabály	0.66
Insert Continue	continue utasítás beszúrása a ciklus végére	0.11
InsertPass	pass utasítás beszúrása egy függvény definícióba	0.11

3.2. táblázat. Ekvivalens *In-place* szabályok táblázata

Nem ekvivalens in-place szabályok			
Szabály	Magyarázat	p	
NeqvNegateIf	if feltételének negálása az ágak megfordítása nélkül	0.5	
NeqvInvertIf	if ágainak megfordítása a feltétel negálása nélkül	0.5	
NeqvInsertBreak	break utasítás beszúrása ciklus elejére	0.33	
NeqvInsertContinue	continue utasítás beszúrása ciklus elejére	0.33	
NeqvInsertReturn	return utasítás beszúrása ciklus elejére	0.33	
NeqvSwapAndOr	and és or operátorok felcserélése	0.5	
NeqvSwapAddSub	+ és - operátorok felcserélése	0.5	
NeqvReplaceNums	Szám konstansokat átíró szabály	0.33	

3.3. táblázat. Nem ekvivalens *In-place* szabályok táblázata

3.2.5. For szabályok

A For szabályok a transformations csomag legösszetettebb szabályai. Ezek a szabályok for ciklussal megadott alap programozási tételek megoldásából (pl. összegzés vagy kiválogatás), Python specifikus, comprehension kifejezést használó megoldásokat állítanak elő.

A comprehension egy speciális kifejezés a Python absztrakt nyelvtanában, ami egy iterálható kifejezéstből (iter), egy target-kifejezésből (target) és "if" kifejezések listájából (ifs) áll.

Az "if" kifejezések a nyelvtan definíciójában kifejezések nem if statement-ek. Comprehension kifejezést használhatunk alap mutable adatstruktúrák (list, dict, set) vagy generátorok meghatározására.

Egy For átalakítás személtetéséhez tekintsük a következő feladat példáját:

1. P'elda. Adjuk meg az xs: Iterable, azon elemeit egy listában, amikre a condition függvény teljesül (feltéve, hogy bool(condition(x)) az xs minden x elemére értelmes).

Az egyik megoldás, ha létrehozzuk egy üres listát, majd egy for ciklussal iterálunk az xs-en és a listához adjuk azokat az elemeket amelyekre a condition függvény "truthy" értéket ad vissza.

A másik megoldás, ha a listát egy list comprehensionnel adjuk meg, ekkor a for ciklus if feltételét a list comprehension végére tesszük.

```
result = []
for x in xs:
    if condition(x):
        result.append(x)

result.append(x)

result = [
        x for x in xs
        if condition(x)
        ]
```

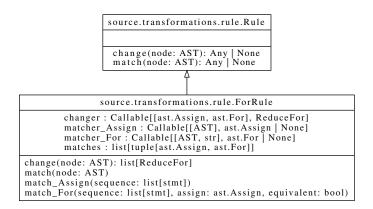
3.3. forráskód. Példa megoldása for ciklussal

3.4. forráskód. Példa megoldása comprehensionnel

Pythonban a legtöbb esetben a második megoldás a preferált az elsővel szemben, rövidebb és általában olvashatóbb is.

A For szabályok célja a példához hasonló átalakítások megvalósítása. Ekvivalens és nem ekvivalens For szabályokat is implementáltam. A szabályok egy értékadást és egy for ciklust alakítanak comprehensionös kifejezéssé. A szabályok közt vannak list, dict és set comprehensionné alakító szabályok, illetve számok össszegének és feltételes összegének kiszámítására is van egy szabály.

A For szabályok a sablonfüggvény (template method) tervezési minta segítségével működnek. A mintaillesztést a ForRule osztály match metódusa végzi. A match metódus a sablonfüggvény, a sablonfüggvény lépései pedig a match_Assign és match_For metódusok.

3.3. ábra. A ForRule osztály

A 3.3. ábrán látható $matcher_Assign$ és $matcher_For$ osztályszintű változók függvények. Ezeket a függvényeket használom a $match_Assign$ és $match_For$ -ban az Assign és For node-ok mintaillesztésére.

A mintaillesztésénél a statement listát tartalmazó node-okra kell mintailleszteni, ezek a Python absztrakt-szintaxisának megfelelően azok a node-ok, amik body, orelse vagy finalbody attribútumokat tartalmaznak.

Az ilyen node-okat a három match utasítással ismerehetjük fel, amik a következő esetekre mintaillesztenek:

```
AST(body=[_, _, *_]), AST(orelse=[_, _, *_]), AST(finalbody=[_, _, *_]).
```

Ha a node-ban van statementek listáját tartalmazó attribútum, akkor arra az attribútumra meghívjuk a $match_Assign$ metódust.

A match_Assign először a statementek listájában szereplő node-okra meghívja a matcher_Assign függvényt. Ha a matcher_Assign sikeresen mintailleszt a node-ra, akkor a listában az utána szereplő statementeken kell mintailleszteni a matcher_For segítségével. Ha a matcher_For is sikeresen mintaillesztett akkor az átalakítást el lehet végezni a felismert Assign és For node-okon. Ilyenkor az átalakítást a felismert Assign és For párokat tartalmazó matches listához adjuk.

A For átalakításokat felismerésének pszeudokódját a 1. algoritmuson láthatjuk.

1. algoritmus A For átalakítások felismerésének algoritmusa

```
method ForRule::match Assign(statements: list[stmt])
 1: n := length(statements) - 1
 2: for i in 0 \dots n do
       assign := self.matcher Assign(statements[i])
 3:
       if assign is not None then
 4:
 5:
          self.match For(statements[i+1:n], assign)
       end if
 6:
 7: end for
method ForRule::match For(statements: list[stmt], assign: Assign)
 1: name := assign.target.id
 2: for statement in satements do
       matched := self.matcher For(statement, name)
 3:
       if matched is not None then
 4:
 5:
          self.matches.append(matched)
          return
 6:
       end if
 7:
 8:
       if set(ids(statement)) \cap set(ids(assign)) \neq \emptyset then
 9:
       end if
10:
11: end for
```

Ha az 1. algoritmus lefutott, akkor a megfelelő Assign és For node párokat a szabály matches listájában találhatjuk meg.

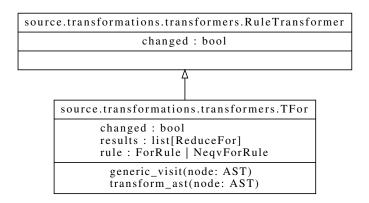
A For szabályok change függvénye először előállítja a matches listát. Ha a matches nem üres akkor az elemeiből létrehozza és visszaadja a változtatásokat egy listában ami ReduceFor példányokat tartalmaz (lásd change metódus a 3.3. ábrán).

A ReduceFor osztály egy példánya tartalmazza a törlendő Assign node-ot, a generált comprehension node-ot és a For node-ot, amit helyettesíteni kell a generált node-al.

A For szabályokat a TFor átalakító osztály segítségével lehet alkalmazni. Az átalakítások alkalmazásához az átalakító osztálynak kétszer kell bejárnia az AST-t.

Az első bejárással összegyűjtük a lehetséges változtatásokat az AST node-jain. A változásokat a *TFor* osztály *results* listájában tároljuk (lásd 3.4. ábra). A lista a szabály *change* metódusa által visszaadott *ReduceFor* példányokkal bővül.

Az első bejárás után a lehetséges változtatások már a results listában vannak. Az AST-t újból bejárva a változtatásokat elvégezzük. A megjelölt Assign node-okat töröljük és megjelölt For node-okat a generált kifejezésre változtatjuk.

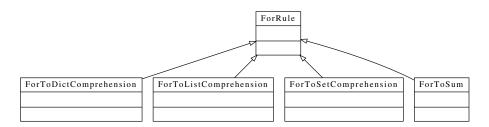
3.4. ábra. A *TFor* átalakító osztály

A *TFor* osztály *transform_ast* metódusa kétszer hívja meg a *visit-*et a paraméterül kapott node-ra. A bejárást az ozstály a *generic_visit* felülírásával végzi.

A transformations csomagban négy féle For szabályt implementáltam. Az első három szabály az üres dict, list vagy set -et inicializáló for ciklusokat, alakítja dict, list vagy set comprehensionné (a feltételes esetet is vizsgálva).

A negyedik szabály a nullával inicializált, for ciklus által számolt, összeget vagy feltételes összeget alakítja egy sum builtin függvény hívássá.

Mind a négy fajta *For* szabálynak van ekvivalens és nem ekvivalens változata is. A különböző szabályok fajtáit a 3.5. ábrán látható osztálydiagrammon láthatjuk.

3.5. ábra. A For szabályok UML diagramja

3.2.6. API az átalakítások alkalmazásához

3.3. A client csomag

A client csomag feladata az adatbáziskapcsolat és az indexek létrehozása. A kliens a pymongo könyvtárat használja, implementációja a Client osztályban van. Ha szoftvernek az adatbázisra van szüksége azt ezen az osztályon keresztül érheti el. Például az adatbázis forráskódokat és forráskód-párokat tartalmazó kollekciói a kliensen keresztül elérhetők.

A Client osztály a Python-ban gyakori monostate [4] tervezési mintát használja, a minta a singleton-hoz hasonló, de több példány létrehozását is megengedi. Egy monostate osztálynak van egy belső (statikus) állapota, példányosításnál ezt a belső állapotot adja vissza. Ez hasznos, mert a példányok egy közös állapoton osztoznak, ami a program több részéről is elérhető.

Python-ban az objektumok állapota reprezentálható egy dict segítségével, ezért a monostate mintát nagyon egyszerű implementálni: a belső állapot egy dict lesz, példányosításnál a belső állapot dict-je alapján létrehozunk egy objektumot.

Client
client : MongoClient None code : Collection None code_change : Collection None
<pre>connect_client(host: str, port: int, database: str): bool get_client_info(): str set_client(client: MongoClient, database: str): bool</pre>

3.6. ábra. A *Client* osztály UML diagramja

Amikor először példányosítunk a *Client*-ből a *client*, *code* és *code_change* attribútumai *None* értékeket vesznek fel (ez a kezdelteges belső állapot).

Ha ezután meghívjuk a *connect_client* metódust az adatbázis paramétereivel és a kapcsolat 10 másodpercen belül létrejön, akkor a kapcsolat sikeres. Ekkor a *client* attribútum az adatbáziskliens, a *code* és *code_change* attribútumok pedig rendre a kódokat és kód-párokat tartalmazó kollekciók lesznek.

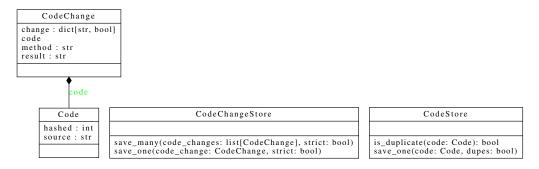
A kollekciók akkor is létrejönnek a kliens szintjén ha az adatbázisban még nem szerepelnek. Ebben az esetben a kollekció az adatbázisban akkor jön létre ha a kliensen keresztül elmentünk egy dokumentumot. A kliens a szükséges indexeket is definiálja.

3.4. A model csomag

A model csomag a feladata a forráskód-párok modellezése, három modulból áll:

- datatypes az adattípusokat definiáló modul
- serializers az adattípusokat szerializáló modul
- stores az adattípusokat elmentő modul

A csomagban két adattípust definiálok a *Code* és *CodeChange*. A *Code* a forráskódok modellje, a *CodeChange* pedig a forrráskód-párokat modellezi.

3.7. ábra. A model csomag osztályainak UML diagramjai

A forráskód a duplikátumok kiszűrése miatt rendelkezik saját modellel. A duplikált forráskódok szűrése azért szükséges, mert GitHub-on a kódok jelentős része duplikátum [5], vagyis ha GitHub-ról bányászunk kódokat akkor a generált adathalmaz minőségén javíthatunk, a duplikátumok kiszűrésével.

A kódok modellje ezért a kód mellett a kód sha256-os hash-ét is tárolja. Mielőtt a kódot elmentjük az adatbázisba megnézzük, hogy a hash ütközik-e. A hash attribútum indexelve van a kódokat tartalmazó kollekcióban, ez biztosítja a gyors lekérdezést. Ha nincs ütközés, akkor a kódot egyből hozzáadhatjuk az adatbázishoz, ha vannak ütközések, akkor csak az ütköző kódokat kell összehasonlítani.

A duplikátumok kiszűrését a *CodeStore* osztály *save_one* metódusa végzi, a *CodeChangeStore* osztály segítségével pedig a kód-párokat tartalmazó kollekcióba szúrhatunk be dokumentumokat.

A *CodeStore.save_one* metódusában a duplikátumok szűrése opcionális, tehát duplikátumoktól mentes kódokból is generálhatunk adathamlazt ha szeretnénk.

3.5. Az app csomag

Az app csomag feladata az átalakításokat szemléltető GUI-s alkalmazás megvalósítása. Az alkalmazás architektúrája modell-nézet-kontroller (MVC) szerű. Egy nézet rendelkezik egy kontrollerrel és a kontroller pedig egy modellel.

A nézet feladata a GUI definiálása és frissítése, a modell feladata az adatelérés vagy az alkalmazás állapotának modellezése. A kontroller ezt a két réteget köti össze, így a nézet nem függ a modelltől és a modell sem a nézettől.

Az alkalmazás csomagjainak UML diagramját az alábbi ábrán láthatjuk.

3.8. ábra. Az alkalmazás csomagjai

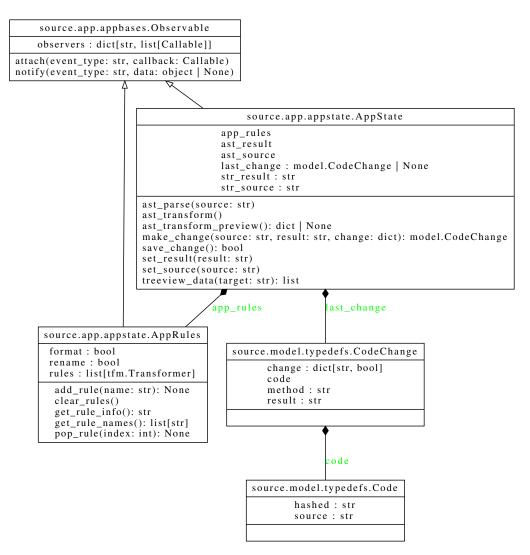
3.5.1. Állapotmodell

Az alkalmazásban kétféle modell különböztethető meg: az adatelérési modellek, amik működéséről az előző szekcióban olvashatunk és az alkalmzás állapotmodellje ami az app.appstate modulban található.

Az állapotmodell az *AppState* osztályban van definiálva, a megfigyelő (*observer*) tervezési mintát használja a nézetek frissítésére. Az *AppState* osztály az *Observable* osztályból származik, ezért rendelkezik megfigyelők (*observers*) egy listájával, ami esemény-eseménykezelő párok listája.

Ha a nézet valamelyik komponenesét az állapotmodell egy változásának hatására szeretnénk frissíteni, akkor azt az eseménykezelőt, ami frissíti, hozzárendelhetjük az állapotmodell egy eseményéhez az *app.events* modulból.

Hozzárendelni egy eseménykezelőt egy eseményhez az *Observable* osztály *attach* metódusával lehet. Ha az adott eseményt kiváltja egy változás a modellben, akkor a modell értesíti a nézeteket, vagyis az *observers*-ben az eseményéhez rendelt eseménykezelőket meghívja, a frissítéshez szükséges adatokat paraméterként továbbítva.

3.9. ábra. Állapotmodell és kapcsolódó osztályok UML diagramjai

Az alkalmazás egy állapotát a bemeneti és kimineti AST-k, az ezekből generált kódok, az átalakításért felelő szabályok listája, és az utolsó átalakítás írják le.

Az AST-k és a belőlük generált kódok az *AppState* osztály példány szintű változói. Ezeken kívül az állapotmodell az *AppRules* és a *CodeChange* osztályok egy-egy példányát is tartalmazza, ezek rendre az átalakításért felelő szabályokat és az utolsó átalakítást tárolják.

Az AppRules a szabályok állapotát modelezi, szintén az Observable-ből származik. Ez az osztály tartalmazza a kiválasztott szabályokat a rules listában, a format és rename bool-okkal pedig azt tárolja, hogy az átalakított kódot kell-e formatálni és az átnevezéseket végre kell-e hajtani.

Az utolsó validált átalakítást a *CodeChange* osztály egy példánya tárolja. Ahogy azt az előző szekcióban is említettem ezzel az osztállyal, lehet kimenteni az átalakítást az adatbázsiba.

Az AppState metódusai segítségével változtathatjuk a modellt. A metódusok az AST-k átalakítását és az utolsó átalakítás mentését valósítják meg, ezek a metódusok váltják ki a modellel kapcsolatos eseményeket is.

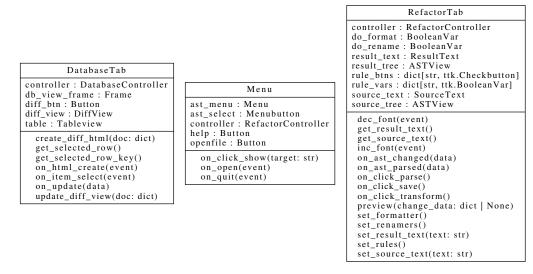
3.5.2. Nézetek

Az alkalmazás grafikus felhasználói felületének megvalósításához a Python-ban alapból megtalálható *tkinter* könyvtárt használom, amit az erre építő *ttkbootstrap* könyvtárral egészítek ki. A felhasználói felület forráskódja az *app.views* csomagban és az *app.widgets* modulban található.

A tkinter könyvtárban a GUI elemeket widgeteknek hívják. Az applikáció widgetei az app.widgets modulban vannak definiálja. Például az app.widgets modulban található a Python szintaxis kiemelését támogató szövegdoboz és az AST-ket ábrázoló fa-nézet definíciója is.

Az applikáció összetettebb nézeteit az app.views csomagban definiáltam. Ezek a nézetek szintén widgetek, de az app.widgets widgeteivel ellentétben rendelkeznek egy kontrollerel, amit a modellel való kommunikációhoz használnak (az app.widgets widgetei nem férnek hozzá a modellekhez).

Az app.view widgetei az app.appbases. View osztályból származnak. A View osztály egy tkinter-es frame, ami a nézethez tartozó kontroller egy példányával jön létre. Az alkalmazásban három ilyen kontrollerrel rendelkező nézet van, ezek osztálydiagrammjait a 3.10. ábrán láthatjuk.

3.10. ábra. A nézetek osztálydiagrammjai

3.5.3. Kontrollerek

A kontrollerek feladata a kommunikáció a modellek és nézetek között. Ahogy azt a 3.10. ábrán láthatjuk csak az alkalmazás két fő nézete (DatabaseTab és RefactorTab) illetve a menü (Menu) rendelkeznek kontrollerrel.

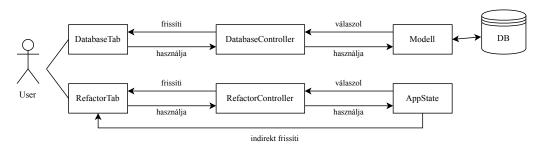
Az applikációban két különböző kontroller van. A *DatabaseController* az adatelérési modellekkel, a *RefactorController* az alkalmazás állapotmodelljével kommunikál.

```
RefactorController
                    DatabaseController
                                                                             model: AppState
                   model: Collection
                                                                   ast_parse(text: str): str | None
                   schema_keys: tuple
                                                                  ast show(target: str): str | None
count_documents(): int | None
                                                                   ast_transform(): str | None
create diff(lines a: list[str], lines b: list[str]): list[str]
                                                                   ast_transform_preview(): dict | None
create_diff_html(lines_a: list[str], lines_b: list[str]): None
                                                                   get_equi_rules(): list[str]
find(query, skip, limit)
                                                                  get_neqv_rules(): list[str]
get_rule_info(): str
find_one(_id: str)
get_table_data(curs)
                                                                  open file(file name: str)
row(doc)
                                                                   save_change()
rules(change: dict): str
                                                                   set_rules(rules: list[str]): None
```

3.11. ábra. A kontrollerek osztálydiagrammjai

Ha a nézeten olyan GUI esemény, történik aminek az eseménykezelője a modell vagy az állapotmodell használatát igényli, akkor az eseménykezelő a nézethez tartozó kontroller megfelelő metódusát hívja meg. Ha az eseményhez input is tartozik (pl. egy szöveges doboz tartalma) akkor azt is továbbítja a kontroller metódusának paraméterként.

A kontroller használja a modellt, lekérdezéseket vagy változtatásokat végez rajta, ha ezek megtörténtek a nézetet direk vagy indirekt módon frissíti. Direkt módon frissíti, ha a modelltől kapott adatokat a nézetnek továbbítja, ami azokkal frissül. Ha a kontroller egy eseményt vált ki a modellben, aminek hatására a nézet frissül, akkor indirekt frissíti. Ezt a működést az alábbi ábrán láthatjuk.

3.12. ábra. Egy esemény kezelése az alkalmazás architektúrájában

Az alkalmazásban csak a RefactorController végez indirekt frissítést a 3.5.1. alcím alatt részletezett Observable tervezési minta segítségével.

3.6. Modulok

A csomagok nem tartalmaznak "futtatható" fájlokat, a belépési pontok külön modulokba vannak szervezve.

Modul	Rövid leírás
launch	GUI alkalmazás belépési pontjának modulja
persistor	CLI program modulja
tools	modul eszközök alkalmazására (pl. linterek)
utils	utility függvények modulja (pl. fájlok olvasásához)

3.4. táblázat. A szoftver fő moduljai

3.7. Tesztelés

4. fejezet

Összegzés

Köszönetnyilvánítás

TODO: Tamás köszönetnyilvánítás

A. függelék

Kiértékelés eredményei

TODO: kiértékelés eredményei

Irodalomjegyzék

- [1] python docs. ast Abstract Syntax Trees. URL: https://docs.python.org/3/library/ast.html.
- [2] mongodb docs. *MongoDB Installation*. URL: https://www.mongodb.com/docs/manual/installation/.
- [3] Verebics Péter. API dokumentáció. URL: http://szonyegxddd.web.elte.hu/szakdolgozat_api_doc/index.html.
- [4] VasileAlaiba. *Monostate Pattern*. 2014. URL: https://wiki.c2.com/ ?MonostatePattern.
- [5] "DéjàVu: a map of code duplicates on GitHub". *ACM Journal* (2017). URL: https://dl.acm.org/doi/10.1145/3133908.

Ábrák jegyzéke

2.1.	A CLI alkalmazas lutas kozben
2.2.	Az alkalmazást indító ablak
2.3.	Refaktoráló nézet az indítás után
2.4.	Hibákat jelző párbeszéd-ablakok
2.5.	Példa egy átalakítás eredményére
2.6.	A helloworld program AST-je
2.7.	Adatbázis-böngésző nézet
3.1.	A SimpleRule osztály
3.2.	A $TSimple$ átalkító osztály
3.3.	A ForRule osztály
3.4.	A TFor átalakító osztály
3.5.	A For szabályok UML diagramja
3.6.	A Client osztály UML diagramja
3.7.	A model csomag osztályainak UML diagramjai
3.8.	Az alkalmazás csomagjai
3.9.	Állapotmodell és kapcsolódó osztályok UML diagramjai
3.10.	A nézetek osztálydiagrammjai
3.11.	A kontrollerek osztálydiagrammjai
3.12.	Egy esemény kezelése az alkalmazás architektúrájában

Táblázatok jegyzéke

2.1.	Adatbázis-böngésző nézet táblázatának oszlopai	11
3.1.	A szoftver fő csomagjai	12
3.2.	Ekvivalens <i>In-place</i> szabályok táblázata	20
3.3.	Nem ekvivalens <i>In-place</i> szabályok táblázata	20
3.4.	A szoftver fő moduljai	32

Forráskódjegyzék

3.1.	A NameVisitor osztály kódja	14
3.2.	A Type Visitor osztály kódja	15
3.3.	Példa megoldása for ciklussal	21
3.4.	Példa megoldása comprehensionnel	21